

Лілія Барановська
доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри педагогіки та психології професійної освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Tetyana Fuderer
dr.sc., associate professor,
chair of Ukrainian Language and Literature Department,
University of Zagreb, Republic of Croatia

АЛГОРИТМ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДО НАУКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

The pedagogical expediency of innovative educational technologies introduction in doctors of philosophy preparation is substantiated. . Innovative educational technologies in the formation of Ph.D help to overcome the contradictions between the traditional system of their training and the need for qualitatively new education. Technologies of problem-based, simulation, situational and heuristic learning are important in this training. The author's definition of the concept of "educational technology" is offered. The discription of algorithm of their us is offered also.

У сучасних умовах, коли системи вищої освіти, представниками яких є автори статті, є складовими Єдиного європейського простору вищої освіти та науки, виникає необхідність постійного її реформування та вдосконалення, що, своєю чергою, передбачає обґрунтування доцільності впровадження інноваційних освітніх технологій та їх використання. Реалізація технологічного підходу є важливим критерієм конкурентоспроможності освітньої системи, елементом позитивного іміджу закладу вищої освіти, оскільки освітні технології завжди зорієнтовані на результат, який забезпечується такими їхніми ознаками, як системність, цілеспрямованість, ефективність. Технологізація вищої освіти сприяє поглибленню мотивації її здобувачів до оволодіння професією, розширює можливості практичного її опанування, готує майбутніх фахівців до діяльності й у непередбачуваних соціальних та економічних умовах.

Використання інноваційних освітніх технологій у підготовці докторів філософії є вкрай необхідним, оскільки вони готуються до педагогічної діяльності в закладах вищої освіти, де їм доведеться працювати з контингентом здобувачів, різним за віком, етнічною належністю, професійною спрямованістю. Водночас вони, з огляду на події останніх років у світі та крайніх місяців в Україні, мають бути готовими до застосування різних форм організації освітньої діяльності, бути динамічними у виборі методів навчання, при цьому їм необхідно пам'ятати про якість професійної підготовки і необхідність розвивати особистісно й професійно об'єкти навчальної праці. Вироблення здатності фахівця орієнтуватись у нестандартній соціальній ситуації зумовлює необхідність упровадження в навчальний процес інноваційних освітніх технологій, які є школою розвитку на основі суб'єкт-суб'єктного типу відносин, базованих на демократичності, діалогічності і рефлексивності; є системою навчання за формулою: проблемна діяльність – рефлексія – досягнення. Застосування цих технологій необхідне для подолання існуючих суперечностей у підготовці фахівців різних спеціальностей: між соціальним замовленням на «зрілого» випускника і його фактичною особистісною незрілістю, яка виявляється в неготовності включатися в реально наявні сфери практик; між традиційними формами та методами навчання у ЗВО, спрямованими на трансляцію професійних знань і необхідністю «вирощування» особистісної і фахової зрілості студента; між отриманим студентами життєвим досвідом і необхідністю вирішувати складні життєві і професійні проблеми колег, підлеглих, клієнтів. З огляду на зазначене, викликають інтерес щодо впровадження в освітню складову підготовки докторів філософії такі інноваційні технології як арт-терапія, імітаційні технології (рольові, ділові ігри, тренінги), технології проблемного і ситуативного навчання (кейс-стаді), технологія моделювання, рефлексивні технології. Необхідним є також досвід впровадження інноваційних освітніх технологій змішаного (blended learning) та дистанційного навчання у зв'язку зі змінами в дизайні освітнього процесу, зумовленими пандемією коронавірусної інфекції та введенням військового стану в Україні.

Навчаючись в аспірантурі, здобувач наукового ступеня доктора філософії виконує дослідження для підготовки та захисту дисертаційної роботи. З огляду на цю діяльність, він має оволодіти інноваційною технологією дослідницького (евристичного) навчання. Вона дозволить виробити навички роботи з написання наукових статей, проведення пілотного, констатувального, формувального, узагальнювального етапів експерименту.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє, як зазначалось вище, вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища у закладі освіти. Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Сьогодні існує понад 300 дефініцій поняття «освітні (педагогічні) технології». Виокремлено декілька підходів щодо його

тлумачення: освітня технологія як новітній засіб навчання; освітня технологія як сукупність дій (система дій) чи діяльність; освітня технологія як проект (модель) навчально-виховного процесу; освітня технологія як галузь науки або педагогічного знання чи наука. Акцентуємо увагу на тому, що освітні технології реалізуються в освітній сфері (навчальні технології – у навчальному процесі, виховні – у галузі виховання, технології управління – в управлінській діяльності).

Ми дотримуємось думки про те, що у сфері вищої освіти освітня технологія – це спосіб спільної діяльності викладача і здобувачів освіти різних рівнів, для якого притаманні передусім послідовність у реалізації дій (*алгоритмічність*), постійне і систематичне вимірювання рівня навчальних досягнень і сформованості виховних і професійних якостей (*діагностичність*), взаємозв'язок основних елементів технології, якими є мета, зміст, форми, методи, засоби взаємодії учасників освітнього процесу, результат (*системність*); це відкрита педагогічна система, котра складається з концептуально-цільових, змістових, процесуальних і результативно-аналітичних компонентів.

Алгоритмічність є найпершим критерієм ідентифікації інноваційної освітньої технології, а тому доречною її реалізація в підготовці докторів філософії різних спеціальностей є на таких послідовних етапах:

- цілеутворення (точне визначення бажаного результату як сукупності дій здобувачів);
- діагностика (виявлення вихідного рівня спостережуваних дій);
- рецептування (створення програми спільної роботи викладача і здобувачів);
- здійснення технологічного процесу (забезпечення умов для реалізації програми);
- оцінка та корекція результатів (зіставлення результатів із визначеним еталоном).

Таким чином, можемо додати ще одну дефініцію поняття «освітня технологія» з огляду на запропонований вище опис: *освітня технологія – це алгоритм здійснюваних викладачами та здобувачами освіти спільних дій, що систематично діагностуються і спрямовані на забезпечення відповідності результату визначеній меті. Усі можливі інноваційні технології, впроваджені в підготовку докторів філософії, впливають на її якість. Нас найбільше цікавить ефект її підвищення.*